

ЗАВДАННЯ ДЛЯ II ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ГЕОГРАФІЇ

10 клас

Тести

Одиничний вибір, за кожну правильну відповідь – 2 бали (максимум 40 балів)

1. Горизонталі, які дозволяють показати характерні особливості рельєфу місцевості й дорівнюють чверті основного перерізу називаються

- А) напівгоризонталями
- Б) бергштрихами
- В) допоміжними**
- Г) основними

2. Дирекційний кут вимірюється у межах

- А) від 0° до 90°
- Б) від 0° до 180°
- В) від 0° до 300°
- Г) вірної відповіді немає**

3. Особливості картографічної проєкції передає

- А) допоміжна поверхня
- Б) еліпс спотворень
- В) картографічна сітка**
- Г) правильної відповіді немає

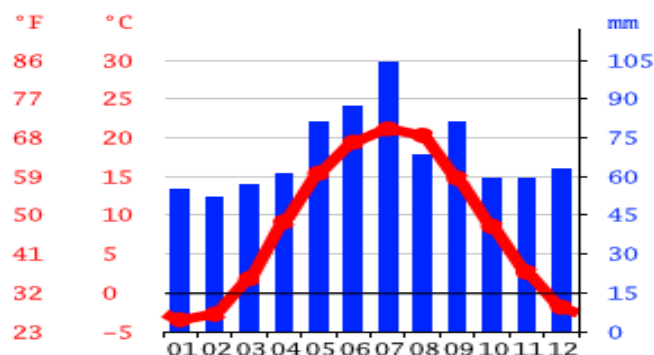
4. Який приблизно кут падіння сонячних променів у місті Сан-Паулу (Бразилія) ($23^\circ 30'$ пд. ш. $46^\circ 37'$ зх. д;) в день літнього сонцестояння.

- А) 90° ;**
- Б) $66,5^\circ$;
- В) 47° ;
- Г) $23,5^\circ$.

5. Скільки суцільних горизонталей потрібно намалювати щоб позначити вершину з абсолютною висотою 724м при висоті перерізу 20м, якщо прилегла територія знаходиться на 375м над рівнем моря.

- А) 17;**
- Б) 20;
- В) 37;
- Г) 72.

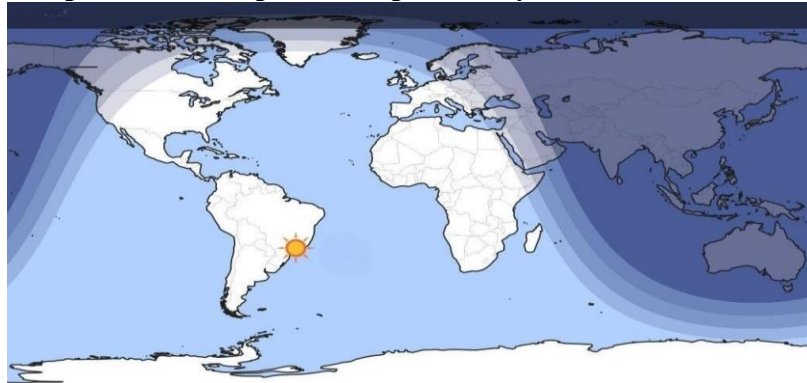
6. Проаналізуйте кліматодіаграму, на якій відображено характеристики клімату столиці європейської країни. У якій кліматичній області розташоване це місто?

- А) середземноморська субтропічного поясу;
- Б) помірно-континентальна помірного поясу;**
- В) морська помірного поясу;
- Г) континентальна субтропічного поясу.

7. Позначте дату, яку відображено на карті-схемі розподілу дня і ночі.

- А) 22 червня**
- Б) 23 вересня
- В) 22 грудня
- Г) 21 березня

8. Зазначте гірську породу, яка має осадове походження

- А) базальт
- Б) мармур
- В) графіт
- Г) кам'яна сіль**

9. Станом на 2025 рік Організація Північноатлантичного договору (НАТО) налічує 32 країни. Яка країна останньою поповнила ряди НАТО 7 березня 2024 року

- А) Туреччина;
- Б) Україна;
- В) Фінляндія;
- Г) Швеція.**

10. Укажіть мову, яка найбільше відрізняється від трьох інших

- А) німецька
- Б) українська
- В) угорська**
- Г) румунська

11. Країнами-лідерами з виробництва комерційних торгових суден є Китай, Республіка Корея та Японія. Який чинник, є визначальним у такій локалізації світового суднобудування?

- А) Географічного положення**
- Б) Трудових ресурсів
- В) Високих технологій
- Г) Природно-ресурсний

12. Кава, яловичина та літаки – ці товари відповідають міжнародній спеціалізації

- А) Мексики
- Б) Бразилії**
- В) Аргентини
- Г) Венесуели

13. Вишеградська група - неформальне регіональне об'єднання, утворене задля спільної роботи у сферах, які становлять взаємний інтерес, у рамках загальноєвропейської інтеграції. Позначте держави-учасниці Вишеградської групи.

- А) Україна, Естонія, Латвія, Литва**

- Б) Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія
В) Угорщина, Чехія, Словаччина, Польща
 Г) Німеччина, Франція, Італія, Великобританія

14. Як зміни у структурі ВВП (зростання частки сфери послуг при зменшенні частки промисловості та сільського господарства) найімовірніше вплинуть на економіку країни?

- А) Збільшення виробництва товарів та зменшення зайнятості
Б) Зростання зайнятості у сфері послуг, диверсифікація економіки, зменшення залежності від експорту сировини
 В) Повна деградація економіки
 Г) Незмінність рівня життя населення

15. Британсько-шведська фармацевтична компанія Astra Zeneca, відома в світі виробництвом вакцини проти COVID-19. Її штаб-квартира розташована в місті Кембридж. Визначте основний чинник розміщення зазначеної компанії

- А) близькість до ринків збуту
В) зручне географічне положення
 Б) близькість до наукових центрів
 Г) наявність хімічної сировини

16. Це відоме європейське місто з багатою історією, культурою та архітектурними контрастами. Тут поєднуються хмарочоси, старовинні вулички, музеї світового рівня та сучасні бізнес-центри. Тут розташовані Європейський центральний банк, третій в Європі за пасажиропотоком аеропорт. Що це за місто?

- А) Амстердам
В) Мілан
 Б) Відень
 Г) Франкфурт-на-Майні

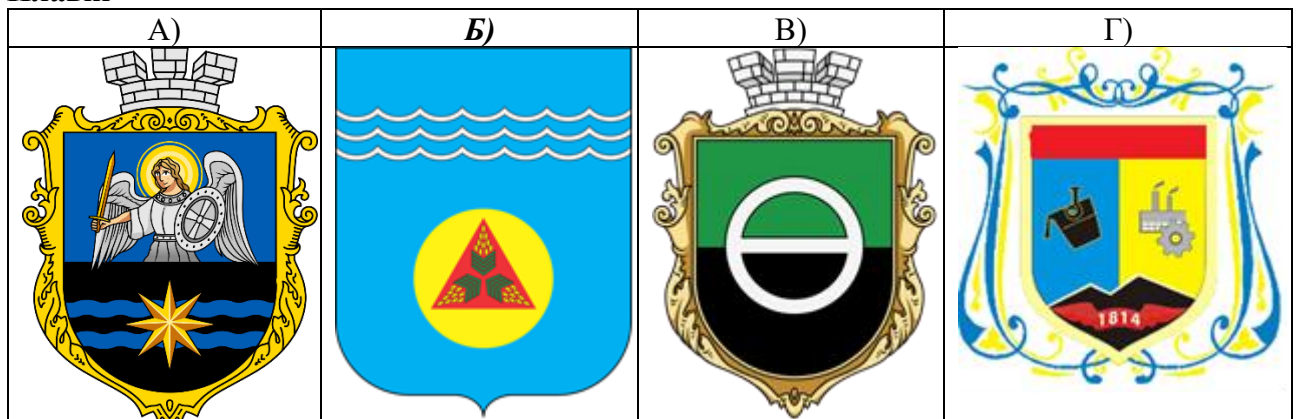
17. Постіндустріальна соціально-ринкова економіка з потужним фінансовим сектором, гнучким ринком праці, високим рівнем приватизації та помірною соціальною підтримкою є характерною рисою економічної моделі

- А) Швеції
В) Польщі
 Б) Австрії
 Г) Великої Британії

18. Який із наведених чинників є провідним у формуванні просторової спеціалізації України на вирощуванні зернових культур (пшениці, кукурудзи, ячменю)?

- А) близькість до морських портів, що полегшує експорт зерна
Б) поєднання високої природної родючості ґрунтів, достатнього тепла та кількості опадів у ключових агрокліматичних зонах
 В) наявність великих міських агломерацій як основних споживачів сільськогосподарської продукції
 Г) значна частка лісових масивів, що впливають на мікроклімат території

19. Серед зазначених гербів спеціалізованих міст України укажіть герб міста Горішні Плавні

Для Полтавської області можна замінити на Вараши

20. Цей об'єкт був офіційно включений до списку Світової спадщини ЮНЕСКО у січні 2023 року. Він визнаний як культурний об'єкт України, що має глобальне значення та перебуває під загрозою. Що це за об'єкт?

А) історичний центр Львова

В) історичний центр Одеси

Б) давньогрецьке місто

Херсонес

Г) замок Любарта в Луцьку

Таврійський

Творчі завдання

Завдання 1. Франція вже десятиліттями залишається однією з найпопулярніших туристичних країн світу. Країну відвідують мільйони туристів щороку, щоб насолодитися її культурою, історичними пам'ятками, природними ландшафтами та гастрономією. Туризм є важливою складовою економіки країни та її міжнародного іміджу.

Охарактеризуйте основні складові туристичного продукту Франції (культура, природа, гастрономія, події). Назвіть основні туристичні райони країни та поясніть, чому вони приваблюють відвідувачів. Порівняйте туристичний продукт Франції з двома її сусідами – Іспанією та Італією, зазначивши особливості кожної країни (**максимум 15 балів**).

Критерії оцінки (15 балів)

Пункт завдання	Максимальні бали	Що очікується у відповіді
1. Основні складові туристичного продукту Франції	5	Культура (Лувр, Версаль), природа (Альпи, Лазурний берег), гастрономія (сири, вино), події (Карнавал у Ніцці, фестивалі)
2. Туристичні райони	5	Париж, Лазурний берег, Прованс, Нормандія, Альпи; пояснення привабливості (пам'ятки, природа, клімат, події)
3. Порівняння з Іспанією та Італією	5	Іспанія – пляжі, фламенко, Барселона, Мадрид; Італія – історія, архітектура, Рим, Венеція, Амальфі; порівняння особливостей та акцентів

Завдання 2. У XXI столітті глобальні міста є ключовими центрами світової економіки, політики та культури. Водночас на сьогодні вони стикаються з новими викликами. Охарактеризуйте поняття «глобальне місто» та наведіть приклади таких міст у Європі. Поясніть чому на сьогодні в Україні глобальні міста відсутні. Проаналізуйте які сучасні чинники впливають на майбутній розвиток існуючих та появу нових глобальних міст в Європі. (**максимум 15 балів**).

1. Поняття «глобальне місто»

Глобальне місто – це місто, яке відіграє ключову роль у світовій економіці, політиці, культурі та фінансах. Такі міста концентрують міжнародні корпорації, фінансові центри, політичні організації, науково-освітні установи та культурні інститути. Вони мають високу інфраструктурну та транспортну доступність, міжнародний статус і вплив на глобальні процеси.

2. Приклади глобальних міст у Європі

- Лондон (Велика Британія): фінансовий та культурний центр світу, штаб-квартири міжнародних банків, бірж.

- Париж (Франція): культурна столиця, важливий фінансовий і політичний центр, міжнародний туризм.

- *Франкфурт (Німеччина): фінансовий центр Європи, Європейський центральний банк.*

- *Амстердам (Нідерланди): міжнародна торгівля, логістика, стартапи та інновації.*

3. Чому в Україні глобальні міста відсутні

- *Українські міста не мають значного впливу на глобальні фінансові, політичні чи культурні процеси.*

- *Немає концентрації міжнародних корпорацій, банків і штаб-квартир транснаціональних компаній.*

- *Інфраструктура та транспортна доступність (авіасполучення, залізничні та морські порти) обмежені.*

- *Геополітичні та економічні фактори, включаючи конфлікти та нестабільність, зменшують привабливість для іноземних інвестицій.*

4. Сучасні чинники розвитку та появи глобальних міст у Європі

- *Економічні: концентрація фінансів, промисловості, інноваційних центрів.*

- *Політичні: присутність міжнародних організацій, дипломатичних представництв.*

- *Соціальні та культурні: міжнародна міграція, освіта, культурні події.*

- *Технологічні: цифрова інфраструктура, високотехнологічні кластери, транспортна доступність.*

- *Екологічні та урбаністичні: розвиток “розумних міст”, стійка міська інфраструктура та адаптація до кліматичних змін.*

Висновок: Глобальні міста формуються там, де концентрується економічна, політична і культурна влада, міжнародні контакти та інноваційна інфраструктура. В Україні через історичні, економічні та політичні чинники такі центри поки що не сформовані. У Європі розвиток глобальних міст залежить від здатності інтегрувати економіку, інфраструктуру та соціальні інновації у світовий контекст.

Практичні завдання

Завдання 1. Заповніть таблицю: форми правління, форми АТУ, країни-сусіди (*максимум 5 балів*)

№ п/п	Країна	Столиця	Форма правління (монархія/республіка)	Форма адміністративно-територіального устрою	Країни-сусіди
1.	Бельгія				
2.	Іспанія				
3.	Австрія				
4.	Азербайджан				
5.	Об'єднані Арабські Емірати				

Відповідь

№ п/п	Країна	Столиця	Форма правління (монархія/республіка)	Форма адміністративно-територіального устрою	Країни-сусіди
1.	Бельгія	Брюссель	Конституційна монархія (парламентська)	Унітарна держава	Франція, Нідерланди, Німеччина, Люксембург
2.	Іспанія	Мадрид	Парламентська конституційна монархія	Унітарна держава	Франція, Андорра, Португалія; Марокко (морські кордони)
3.	Австрія	Відень	Федеративна парламентська республіка	Федерація (федеральні землі)	Німеччина, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Італія, Швейцарія, Ліхтенштейн
4.	Азербайджан	Баку	Президентська республіка	Унітарна республіка з районами	Росія, Грузія, Вірменія, Іран; (через Каспійське море) Казахстан, Туркменістан
5.	Об'єднані Арабські Емірати	Абу-Дабі	Федерація абсолютних монархій (еміратів)	Федерація	Саудівська Аравія, Оман

Завдання 2. Розв'яжіть задачу. На скільки градусів відрізняється температура та атмосферний тиск на вершинах найвищої точки Африки, Австралії і світу, якщо біля їх підніжжя температура повітря та атмосферний тиск однакові і становлять +30°C та 730 мм рт.ст.? Абсолютна висота підніжжя найвищої точки Африки становить 1395 м, Австралії -- 428 м та світу -- 2150 м. (*максимум 10 балів*)

Орієнтовні відповіді.

Завдання 1.

Найвища точка Африки - влк Кіліманджаро (5895 м)

вершина 5895 м, підніжжя 1395 м

$$h = 5895 \text{ м} - 1395 \text{ м} = 4500 \text{ м}$$

Температура опуститься на $(4500 \text{ м} * 6^{\circ}\text{C}):1000 \text{ м} = 27^{\circ}\text{C}$

Температура на вершині $+30^{\circ}\text{C} - 27^{\circ}\text{C} = 3^{\circ}\text{C}$

Атмосферний тиск опуститься на $(4500 \text{ м} * 100 \text{ мм рт. ст.}):1000 \text{ м} = 450 \text{ мм рт. ст.}$

Атмосферний тиск на вершині $730 - 450 = 280 \text{ мм рт. ст.}$

Найвища точка Австралії - г. Косцюшко (2228 м)

вершина 2228 м, підніжжя 428 м

$$h = 2228 \text{ м} - 428 \text{ м} = 1800 \text{ м}$$

Температура опуститься на $(1800 \text{ м} * 6^{\circ}\text{C}):1000 \text{ м} = 10,8^{\circ}\text{C}$

Температура на вершині $+30^{\circ}\text{C} - 10,8^{\circ}\text{C} = 19,2^{\circ}\text{C}$

Атмосферний тиск опуститься на $(1800 \text{ м} * 100 \text{ мм рт. ст.}):1000 \text{ м} = 180 \text{ мм рт. ст.}$

Атмосферний тиск на вершині $730 - 180 = 550 \text{ мм рт. ст.}$

Найвища точка світу - г. Джомолунгма (8850 м)

вершина 8850 м, підніжжя 2150 м

$$h = 8850 \text{ м} - 2150 \text{ м} = 6700 \text{ м}$$

Температура опуститься на $(6700 \text{ м} * 6^{\circ}\text{C}):1000 \text{ м} = 40,2^{\circ}\text{C}$

Температура на вершині $+30^{\circ}\text{C} - 40,2^{\circ}\text{C} = -10,2^{\circ}\text{C}$

Атмосферний тиск опуститься на $(6700 \text{ м} * 100 \text{ мм рт. ст.}):1000 \text{ м} = 670 \text{ мм рт. ст.}$

Атмосферний тиск на вершині $730 - 670 = 60 \text{ мм рт. ст.}$

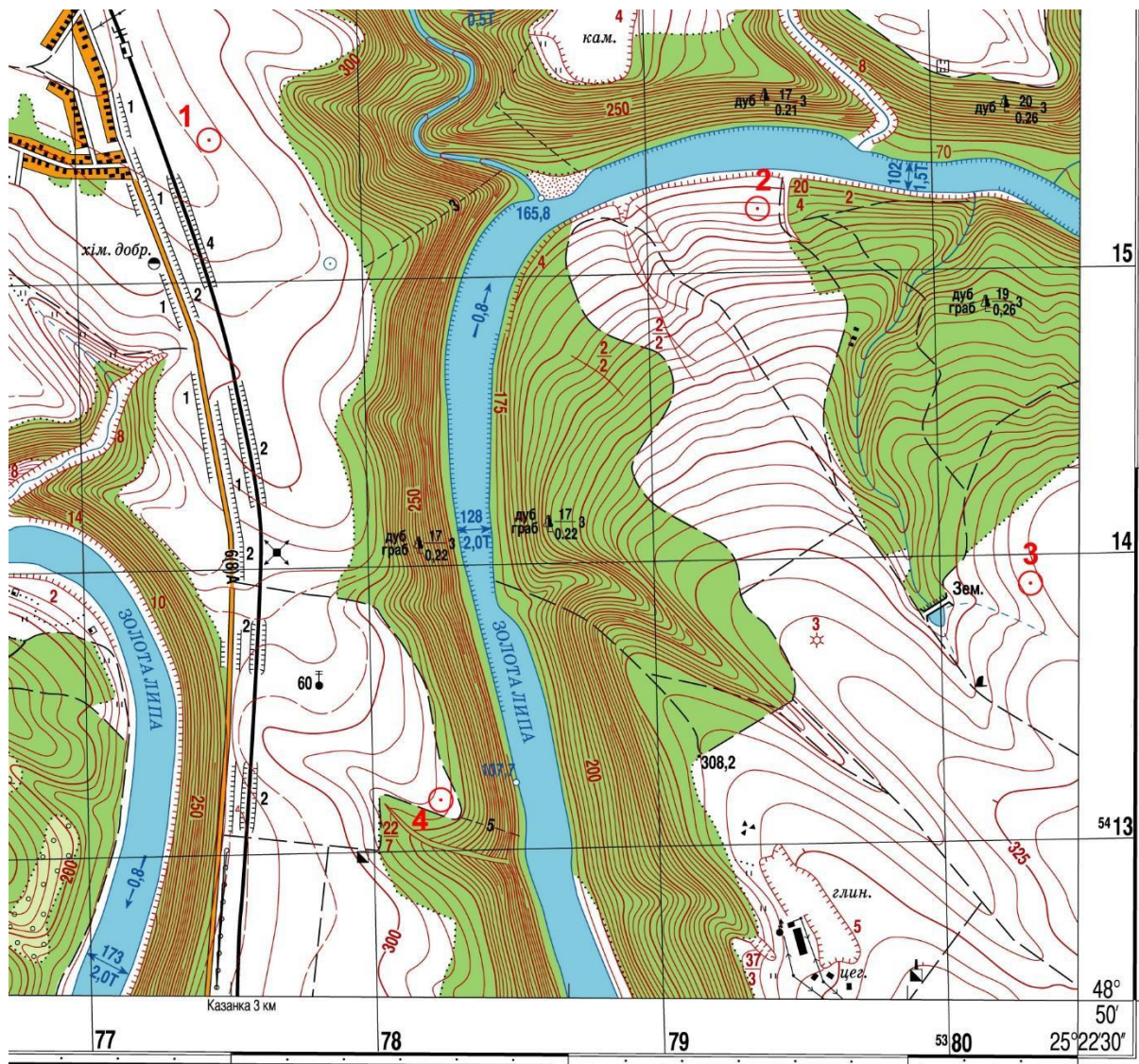
Температура повітря найнижча на вершині Джомолунгми - $-10,2^{\circ}\text{C}$, на вершині Кіліманджаро - 3°C , що на $13,2^{\circ}\text{C}$ вище, а на вершині Косцюшко - $19,2^{\circ}\text{C}$, що на $29,4^{\circ}\text{C}$ вище, ніж на г. Джомолунгма, і на $16,2^{\circ}\text{C}$ вище, ніж на горі Кіліманджаро.

Атмосферний тиск найнижчий на вершині Джомолунгми - 60 мм рт. ст. , на вершині Кіліманджаро - 280 мм рт. ст. , що на 220 мм рт. ст. вищий, а на вершині Косцюшко - 550 мм рт. ст. , що на 490 мм рт. ст. вищий, ніж на г. Джомолунгма, і на 270 мм рт. ст. вищий, ніж на горі Кіліманджаро.

Завдання 3. З'єднайте по чергові точки 1,2,3,4,1. Виміряйте прямі та зворотні дирекційні кути (α) напрямків 1-2, 2-3, 3-4, 4-1.

Знайдіть та обведіть на карті кружечком умовні знаки і позначте відповідною літерою: а) колодязь, б) радіостанція, в) скупчення каміння, г) окремих камінь-орієнтир.

Виміряйте на карті абсолютну висоту (Н): колодязя, радіостанції, скупчення каміння. (максимум 15 балів)

Відповіді

1.

Прямі		
1-2	99°	(1 бал)
2-3	145°	(1 бал)
3-4	251°	(1 бал)
4-1	341°	(1 бал)

Точність $\pm 2^\circ$

Зворотні		
2-1	279°	(1 бал)
3-2	325°	(1 бал)
4-3	71°	(1 бал)
1-4	161°	(1 бал)

Точність $\pm 2^\circ$

2. За кожен правильний ідентифікований умовний знак по 1 балу.

3. Точність $\pm 1,5$ м

H (колодязя) = 326,3 м

H (радіостанції) = 303,8 м

H (скупчення каміння) = 318 м